

АНАЛИ

ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

АПФ, година XL, Београд, бр. 4, јули-август 1992, стр. 209-368

UDK 34/35

YU – ISSN 0003-2565

ЧЛАНЦИ

UDK - 342.24 (73)

Прегледни чланак

James M. Klebba,

професор Правног факултета, Универзитета Loyola, New Orleans, La. SAD

СУДСКИ ФЕДЕРАЛИЗАМ У САД (1)

Развој федералног система правосуђа у САД датира од грађанског рата и одредби федералног устава које ограничавају суверенитет држава и њихове судове претпостављају федералним. Међутим, после јачања националних влада држава чланица САД, уследила су и компромисна ограничења у позитивним прописима. Значајно је поменути правна средства којима се преносе спорови на федерално правосуђе - право преношења и право на ревизију. Јасно је изражена, међутим, временска ограниченост федералног правосуђа, док је с друге стране, присутна сумња у њихову непристрасност због њихове унутрашње организације и састава. Присуство етничких и националних фактора у објективном пресуђењу су чиниоци који су применљиви не само на амерички систем судства. У установљењу надлежности федералних судова постоје и конгресна ограничења с обзиром на вредност спора који се износи пред федерални суд. Право на *habeas corpus* је једно од најзначајнијих грађанских права против арбитрарног лишавања слободе.

Кључне речи: *Државна сувереност. – Отцепљење. – Habeas Corpus.*

I. ТЕОРИЈА И ИСТОРИЈАТ

Историјска је чињеница да су Сједињене Државе настале од првобитних 13 држава. Оне су постојале пре него што је оформљена федерална власт. План Устава САД је био да се суверене државе уједине на принципу добровољности, предајући део свог суверенитета централној власти, али истовремено задржавајући аутономност своје суверене вла-

(1) Предавање одржано на Правном факултету у Београду 10. јула 1991. године.

сти. Зато се сматра да влада САД има ограничења садржана у Уставу САД.

Међутим, колика је пуноважност ове теорије у садашњости? Многи ће правити питање око употребе термина *сувереност*, као државне суверености Сједињених Америчких Држава. У ствари, према дефиницији суверености од стране многих политичких теоретичара и правника, државе у САД се не могу сматрати суверенима.

Амерички грађански рат је имао најважнију улогу у редефинисању односа између федералне власти и држава. Рат је сам по себи донео одлуку да ниједна држава нема право на једнострано *отцепљење*. Једном установљен, овај принцип је пренешен на правне односе између федералне и државних власти.

У погледу судства, можда још упечатљивије, уставни амандмани и законодавство донешено после рата, у периоду обнове, су много допринели субординирању локалне власти савезних држава, укључујући и судове, федералној власти.

Не може се, међутим, порећи да је динамичан развој америчког капитализма крајем 19. и у 20. веку, учинио много на консолидацији и јачању националних влада у односу на федералну. То је посебно очигледно код законодавних и извршних тела, која су повећала своја овлашћења ради контролисања и потпоре надлазеће снаге индустрије и финансија. Предмет историјског неслагања је да су закони донешени у америчком Конгресу били усмерени на контролу овог развоја и његово оснажење. Са марксистичког становишта, законски прописи донешени ради наводног контролисања великог бизниса, су имали праву намеру да га прошире. Општеприхваћено је правило да овакви привредни трендови, у циљу централизације и законске одговорности, доприносе јачању федералних судова.

Упркос снажном јачању овлашћења федералне владе и надлежности федералних судова, *теорија и стварност ограничене судске надлежности* федералних судова су још увек јаки. Мора се уважавати чињеница да су федерални судови, судови *ограничене надлежности*, да би се разумео често сложен и понекад споран однос између државних и федералних судова у Сједињеним Државама.

II. ОГРАНИЧЕНА СУДСКА НАДЛЕЖНОСТ ФЕДЕРАЛНИХ СУДОВА

Судска надлежност федералних судова, иако ограничена, представља врховну надлежност у свој подручју утицаја. Ова судска надлежност може бити проширена доношењем нових закона у америчком Конгресу. С друге стране, судови савезних држава имају *општу месну надлежност*. *Претпоставка* месне надлежности судова држава важи, уколико не постоји афирмативни основ за искључиву надлежност федералног суда. На овај начин, чињенице у прилог постојању надлежности савезног суда морају бити садржане у судском поднеску којим се тужилац, или тужени, обраћа федералном суду, иначе је њихов захтев предмет *одбациујуће пресуде*, донешене одмах од стране судије.

Члан III, одељак 2, Устава САД одређује ограничења. Ради поједностављења, може се рећи да постоје две основне области судске на-

длжности федералних судова: (1) спорови са питањима од *федералног значаја*, (2) спорови са *сукобом држављанства*.

Основ постојања федералне судске надлежности је у предметима који укључују тумачење Устава САД, међународне уговоре којима су приступиле САД и закони донешени у Америчком конгресу.

Судска надлежност за спорове са сукобом држављанства испољава се у случајевима лица са различитим држављанством савезних држава, између савезне државе и странаца, између две савезне државе и њихових држављана са страном државом и случајеви који обухватају стране амбасадоре, или припаднике страних држава са јавноправним овлашћењима (последње две категорије могу потпадати и под искључиву федералну судску надлежност).

III. ПИТАЊЕ УСТАНОВЉЕЊА ФЕДЕРАЛНЕ СУДСКЕ НАДЛЕЖНОСТИ

Важно је установити разлику између основа постојања федералне судске надлежности, за питања од федералног значаја, у односу на њихову надлежност у споровима са сукобом држављанства. Општеприхваћен је основ, имплициран у Уставу САД у циљу стручног тумачења федералних закона, жељом за постојањем правосуђа које ће адекватно тумачити федералне законе и ради осигурања супремације федералних закона, што је и сврха тумачења. Прихваћено је да ће федерални суд бити меродавнији за доношење одлука у оваквим предметима него суд савезне државе, зато што национална влада именује, континуирано плаћа и пружа заштиту федералном судији.

Кратко ћу истаћи да федерални судови нису једини овлашћени субјект за тумачење федералних закона. У већини случајева судови држава имају конкурентну надлежност са федералним судовима. Судови савезних држава, као судови опште месне надлежности, овлашћени су да одлуче о примени савезног статусног и уставног права *уколико* не постоји специфична забрана донета одлуком америчког Конгреса, којом се предвиђа искључива надлежност федералних судова. Најважнији примери искључиве федералне судске надлежности су: адмиралитет и поморско право, банкротство, право на патент и ауторско право и федерални анти-труст прописи.

Међутим, шта је са осталим случајевима где не постоји искључива федерална судска надлежност? Много важних области, укључујући федерално уставно и грађанско право, као и подручја великог привредног значаја, потпадају под категорију *конкурентне* судске надлежности. Како ће се постићи федерална супремација објективности, стручног, непристрасног тумачења када постоји толико конкурентне надлежности између савезних судова и судова држава?

Два су одговора: прво, право преношења и, друго, могућност ревизије одлуке државних судова од стране Врховног суда.

Право преношења (делегације) обухвата право туженог, суду савезне државе, у случају када се на предмет спора примењује федерални закон, да пренесе спор на федерални суд. Када се размотри да је и тужилац имао право да поднесе тужбу федералном суду због федералног закона као основа за доношење одлуке, јасно је да, у случају постојања

конкурентне судске надлежности, *обе* странке, и тужилац и тужени, имају *право избора суда*. На овај начин, парнице које странке не изнесу пред федерални суд означавају да ниједна странка није хтела да изнесе спор пред федерални суд ради позива на његово стручно, непристрасно тумачење.

Друго средство за одржавање интегритета федералног закона је чињеница да Врховни суд има право ревизије одлуке државних судова. У суштини, Врховни суд ће се огласити надлежним за жалбу на одлуку суда савезне државе, једино у случају када се предмет спора тиче тумачења федералног прописа, федералног Устава или федералног уговора. Даље, само они аспекти спора који обухватају федерални закон могу бити предмет ревизије Врховног суда.

Врховни суд прихвата веома мали број жалби као *дозвољене*. Све ревизије су под дискреционим правом Врховног суда, који позитивне захтеве за ревизијом, маркира у писмену са ознаком *certiorari*. Ово из разлога што много учесника хоће да спорове изнесе пред Врховни суд, који може да одвоји време за веома мали број веома важних случајева. Међутим, још увек Врховни суд не разматра велики број важних федералних спорова покренутих пред судовима држава. Ово првенствено из разлога што је способност федералног суда да осигура *једнообразност и супремацију* федералног закона временски веома ограничена.

IV. НАДЛЕЖНОСТ ФЕДЕРАЛНОГ СУДА НА ОСНОВУ СУКОБА ДРЖАВЉАНСТВА

Сада ћемо се вратити на друго подручје судске надлежности федералних судова. Судска надлежност по основу сукоба држављанства је укључена у Устав САД, ради заштите странака од пристрасности и дискриминација, могућих када је странка у спору лице са различитим држављанством од територије друге државе на којој суд има седиште. Федерални судови су надлежни за спорове који укључују примену само државних прописа, без обавезе укључивања савезних, због постојања претпоставке веће објективности и неутралности суда, као основ за непристрасно доношење одлуке и правилно пресуђење.

Наглашавам да је постојање ове судске заштите применљиво и на странце. Нпр. држављанин Југославије, учесник саобраћајног удеса у Луизијани, има алтернативну могућност да поднесе тужбу федералном суду (радије) уместо суду државе Луизијане. Слично томе, уколико је Југословен тужени у суду Луизијане, може да пребаци (или пренесе) спор пред федерални суд.

Поставља се питање да ли су федерални судови стварно објективнији, неутралнији, мање пристрасни у пресуђењима која обухватају држављане САД и странце. Мада је ово питање неслагања правних школа, судија, конгресмена, правника и адвоката, извршено је кратко истраживање искуства које би било прихватљиво као пуноважно за социологе. Напоменуо бих, да у ангажовању професора на пословима искуствених истраживања изостаје подршка њихових правних факултета.

Зашто се сумња у непристрасност федералних судова? Прво, зато што је састав пороте, на суђењу у федералним судовима, географски исти као да је порота изабрана на суду државе суђења. Разлог је у подели, по географским подручјима, надлежности федералних судова и правилима извршног поступка федералних судова. Федерални судија би, исто тако, у сваком случају могао бити становник исте државе, па би представљао само копију из државног суда у коме је донешена одлука у спору.

Ипак, федерални судија треба да има мање разлога да буде наклоњен етничким или регионалним предрасудама. Зашто? Из разлога што се федералне судије именују трајно (од стране председника уз одобрење Конгреса) и не могу бити опозвани, осим у случајевима грубе злоупотребе службеног положаја. С друге стране, већина судија државних судова су демократски изабрани у својим државама, имају периодичан мандат и кандидатуру за поновно именовање. На тај начин, *барем постоји могућност* за судије државног суда, да потпадну под утицај општег мишљења средине, код пресуђивања.

Као пример пристрасности овакве врсте, бројни посматрачи се слажу да је сумњива примена одлуке Врховног суда на крајњем Југу, у спору *Wagon* против Образовне катедре, којом је пресуђено одвајање школе према уставном начелу забране расне дискриминације, од стране судија државног суда, које је народ изабрао демократским путем.

Годинама је било прихваћено схватање да су федерални судови саосећајнији према заштити грађанских права и слобода од државних судова. Међутим, не може се убудуће аутоматски прихватити да ће федерални суд бити "слободнији" или "прогресивнији" у односу на конкурентни државни суд. Постоје два разлога за овакав став. Десет година после именовања, за време председника Регана и Буша, веће федералног суда је постало упадљиво конзервативније. С друге стране, доста државних судова је постало "либералније", у појединачним предметима, услед јачања гласачког тела мањина, као што су Афро-Американци и Хиспано-Американци.

Оваква промена идеолошке структуре федералних и државних судова је одражена у бројним правним областима. Као пример може да послужи чињеница да савремени правници и адвокати у Луизијани, који су пуномоћници тужилаца за случајеве телесних оштећења, скоро увек претпостављају државне судове федералним за подношење тужбених захтева. Пре осам до десет година, опредељујући фактор за пуномоћнике тужилаца био је на страни федералних судова у односу на државне.

V. ПРАВО ПРИМЕНЉИВО У СПОРОВИМА СА СУКОБОМ НАДЛЕЖНОСТИ

Морам нагласити да у суђењу на основу сукоба држављанства федерални суд пружа само могућност избора различитог места суђења или суднице, без избора различитог важећег права. Према закону по имену Правила доношења судских одлука (*Rules of Decision Act*), федерални суд је овлашћен да примени позитивно важеће право (нпр. кривица, уговор о праву својине), државе места седишта федералног суда

(*Lex fori*), иако федерални суд не примењује државна правила поступка. Правила поступка, укључујући и доказни поступак, су једнообразна за све федералне судове.

У односу на овај основни принцип, федерални судови у случају сукоба надлежности примењују државно позитивно важеће право, мада тако није било одувек. Све до 1938. федерални судови су примењивали државно *статусно право*, али не и судске прецеденте. Према томе, федерални судија у Пенсилванији, од кога је захтевано да примени државни пропис Пенсилваније, који је директно примењен на претходни случај, не мора да донесе исту одлуку на основу судске праксе из претходног случаја. Федерални судија је имао слободу избора "општег права", што практично значи, избор права који судија преферира. Дакле, федерални судија у Пенсилванији је могао да игнорише одлуке државних судова Луизијане и да нађе право државе Илиноис или чак Србије, које је применљиво по његовом мишљењу и уколико је то право спадало у "опште право" по предмету и садржају.

Ова правна празнина у Правилима за доношење судских одлука датира од поштоване одлуке Врховног суда из 1842. године у спору *Swift против Тајсона*. Ова одлука не би била необична за континенталне системе грађанског права који, као што је познато имају покушаје да на погодан начин кодификују целокупне позитивно важеће прописе *грађанског права*. Међутим, од есенцијалног значаја је била таква одлука у *Common law* систему, зато што се главна начела грађанског права *Common law* система, не налазе у кодификацијама и писаним изворима, него једино у судским прецедентима судова такве надлежности.

(Ауторова држава, Луизијана, је изузетак, пошто је једина од свих 50 држава која има порекло свог грађанског права у начелима континенталног система, иако је држава прихватила *Common law* систем. Сада се правилно сматра системом мешовитог правосуђа. Међутим, вероватно није ни потребно рећи како спор *Swift против Тајсона* није имао одјека у Луизијани као у осталим државама.)

Шта се десило 1938. што је променило стање? Врховни суд је, у једном веома значајном спору, *Erie R. R. против Tomkinsa*, поново тумачио значење Правила доношења судских одлука, да би захтевао од федералних судова да примењују, не само државне прописе него и судијске одлуке државних судова, као судске прецеденте.

Одлука о овом спору је била веома значајна за развој и реафирмацију начела судског федерализма у САД. Ова пресуда је донешена за време важења Новог споразума (*New Deal*), у доба када су Конгрес и председник Рузвелт нагло повећавали улогу федералне владе у регулисању бизниса и финансија. Следствено томе, ово је довело до великог јачања судске надлежности федералних судова. Овакви нови и далекосежни федерални прописи довели су до додатних спорова, који су настали управо из самих прописа. Ове парнице су имале предмет који, према претходним околностима, не би потпадао под надлежност федералних судова. На тај начин, са гледишта таквих околности, одлука *Erie* је допринела одржању равнотеже снага између федералних и државних система правосуђа. Државним судовима је вратила део овлашћења за које се сматрало да их имају од доношења Устава: то је овлашћење за

пун развој позитивно важећег права у оним областима која нису одобрена у надлежности федералне власти.

VI. ЈЕДАНАЕСТИ АМАНДМАН И СУВЕРЕН СУДСКИ ИМУНИТЕТ ДРЖАВЕ

Постоји још једно специфично ограничење федералним судовима садржано у Уставу. Једанаести амандман Устава, који је ступио на снагу 1798. године предвиђа да, "Правосуђе Сједињених Америчких Држава неће бити примењено да омогући судску заштиту у споровима или на начелу једнакости, покренутих у поступку против једне од Сједињених Држава од држављана друге савезне државе и држављана или других субјеката из било које стране државе".

Овај амандман, граматички, не забрањује држављанину да тужи своју државу. Без обзира на то, Врховни суд је установио да је у спору Ханс против државе Луизијане, тужба била забрањена управо по XI амандману. Зашто? Из разлога што је, упркос специфичној језичкој формулацији, XI амандман само начело Common Law система судског имунитета државе - да су државе, осим уставно гарантованог судског имунитета према федералној власти, задржале традиционалан судски имунитет према физичким лицима, као тужиоцима.

Концепција и значење XI амандмана су веома спорни због различитих схватања америчких правних школа и судова. Спорно је и зато што курентно тумачење Врховног суда умањује концепцију супремације федералног права у области у којој је установљено.

Једна школа академског тумачења сматра да је XI амандман донешен са намером и да га треба тумачити само тако да забрани парницу тужиоца против државе, чији је правни основ *клаузула сукоба држављанства*, али да искључује судски имунитет државе за спорове чији је основ федерални Устав, закон или уговор. Теоријски аргумент лежи у томе, да су државе одустале од сувереног судског имунитета, у истим областима у којима су пренеле и законодавну функцију на федералну власт. Ова теорија има присталице у академским круговима, али није прихваћена од стране Врховног суда САД.

У супротности са наизглед широким предметом XI амандмана, јасно је изражена његова изузетна примена у пракси. Наиме, постоји "рупа" у његовом примењивању. У случају колизије државног и федералног закона или Устава, физичко лице које има правни интерес да принуди државну службу да ради у складу са федералним прописима, у поднетој тужби као туженог означава не државу, већ одговорну особу за примену државног закона, државну установу или државно предузеће. Према томе, уколико тужите одговорно лице за примену државних прописа, а не државу као правно лице, избегавате забрану садржану у XI амандману и доктрину сувереног судског имунитета државе.

"Правна фикција" која дозвољава ову врсту парница има извор у прастаром судском прецеденту. Познато је да првобитна правна верификација сувереног судског имунитета државе датира из средњовековног мита, да је краљ увек у праву, према божанском праву. Ипак, судови Енглеског Common Law система дозвољавали су писмена *мандамуса* и *прохибиције*, у којима су означавани краљеви министри као тужени, а

не директно краљ. Теорија која је ово објашњавала је имала основ у следећем: министар би могао да изигра краљеву вољу која је представљала закон, тако да су писмено *мандамуса* и писмено *прохибиције* правна средства помоћу којих је судија наређивао краљевом министру сагласност са законом, који је у ствари, "права" краљева воља. Ова правна фикција је важећа и у данашњим условима. Једина разлика је што се уместо термина "краљ" употребљава супститут "држава".

Практичан ефекат XI амандмана, у односу на суверен судски имунитет државе пред федералним судовима, се поједностављено огледа у следећем: физичко или правно лице може поднети тужбу, уколико је основ у федералном закону, да спречи државу да обавља одређене радње (нпр. конфискацију моје куће), или да је приволи на чињење одређених радњи (враћање незаконито одузете куће). Само, федерални суд не може да принуди државу на новчану исплату, нпр. да исплати вредност куће која је одузета.

Пошто је ово повезано са бројним другим темама које укључују однос између федералног и државног суда, тумачење XI амандмана је предмет бројних компромиса којима се задовољава интерес обе стране - и државе и федерације.

VII. КОНГРЕСНА ОГРАНИЧЕЊА

До сада је било речи само о уставним ограничењима овлашћења федералних судова. Треба напоменути да Устав овлашћује Конгрес да још више сузи надлежност федералних судова. Конгрес је, својим статутарним одредбама многоструко ограничио судовима овлашћења, тако да су ова њихова овлашћења много ужа него што се закључује из читања уставних одредби.

Најважније ограничење ове врсте, према броју случајева који су се појавили у судској пракси, односи се на судску надлежност у споровима са сукобом држављанства. Чак и када је спор оквалификован као надлежност федералног суда, нпр. уколико је његов предмет саобраћајни удес између држављанина Луизијане и Њу Јорка, или између држављанина Југославије и држављанина Луизијане, Конгрес поставља додатни услов, да је најмања вредност спора 50000 USD. Према томе, за парнице са сукобом држављанства, у којима је вредност спора мања од 50000 USD, надлежан је искључиво државни суд.

У време када је аутор дипломирао (1967), минималан износ спора за парнице са сукобом држављанства износио је само 3000 USD. Може се приметити да је овим ограничењем Конгрес заштићен од инфлације, јер ограничава надлежност федералног суда у споровима са сукобом држављанства, само на важније спорове веће вредности. Конгрес је на овај начин бар делимично удовољио захтевима многих федералних судија, који су се жалили да су презапослени.

VIII. УЗДРЖАНОСТ

Осим уставних и конгресних ограничења, постоји још једна група важних ограничења надлежности федералних судова. Општи назив за

ову врсту ограничења је *уздржаност*. Уздржаност је повезана са ограничењима федералним судовима од стране самих судова, као и Врховним судом САД, као главним субјектом за наметање ограничења.

Спорна је правна природа уздржаности у судској пракси и између правних школа. Једно гледиште полази од схватања да је уздржаност избегавање, или одбијање законских и уставних одговорности. Поборници побијања доктрине уздржаности цитирају чувену изреку председника суда, Џона Маршала, на суђењу у случају *Коенс против Вирџиније*, која гласи: "Немамо право да узурпирамо надлежност неовлашћено, као ни да оспоримо надлежност за коју смо овлашћени. И једно и друго би било изигравање Устава".

Простор ограничава описивање свих врста уздржаности и сложених односа који из тога произилазе. Уколико је лице ухапшено од стране локалне полиције за одржавање говора на јавном месту, то би била повреда Првог амандмана и основних уставних права грађана. Међутим, фактичко је питање, да ли је лице ухапшено повредом права на слободу говора, што хапшење чини незаконитим, или из другог разлога који нема везе са слободом говора.

На пример, један човек је ухапшен због прокомунистичког говора који је држао на soap box (кутија или камен који служе као јавне говорнице у парковима, на улицама и другим јавним местима, где је наступ слободан). Тврдио је да га је полицајац ухапсио зато што мрзи комунисте. Полицајац је тврдио да је ухапшени држао говор на месту где је блокирао саобраћај и да је одбио да се помери ради омогућавања нормалног регулисања саобраћаја. Оптужени се бранио да није сметао нормалном одвијању саобраћаја, јер је стајао на тротоару.

Федерални закони о заштити грађанских права би, својим текстом, дали право овом лицу као говорнику са прокомунистичким схватањем, право да се обрати федералном суду за заштиту свог права и да добије писмену одлуку којом се локалне власти изузимају из даљег решавања предмета. Мада, по општим прописима, федерални суд није надлежан за овакве предмете. Боља је могућност да се парница покрене пред државним судом, где ће оптужени бранити своје право на слободан говор из Првог амандмана, са надом да ће државни суд поштовати чињенично стање и његово право на слободу говора. Уколико изгуби пред првостепеним судом, мора поднети жалбу другостепеном државном апелационом суду и државном Врховном суду. Иако има право жалбе Врховном федералном суду у крајњој инстанци, то је правни лек којим ће странка бити далеко мање задовољна, него тренутни налог од федералног апелационог суда.

Ове врсте уздржаности имају основ у следећа три начела: равноправност, "comity" и федерализам. Историјски, Енглески Врховни Суд (Суд једнакости), не би донео налог уколико постоји адекватан правни лек. Федерални судови су генерално усвојили да је одбрана према уставним принципима, неадекватан правни лек за одбрану пред државним кривичним судовима, иако неке судије и правне школе имају другачије схватање. "Comity" је начело према коме суд, у већини случајева, без постојања важног разлога, неће преузимати предмет у започетој парници пред другим судом (слично као литиспенденција). Федерализам је

заснован на сличним принципима, али у основи предвиђа јединствену везу између држава и федералне владе, са жељом да се избегне сувишно сукобљавање и супротност између федералних и државних судова.

У наведеном примеру уздржаност представља усвојено правило да ће се државни суд повиновати начелима Устава САД. На пример, уколико је лице незаконито ухапшено, повредом коришћења права слободе говора, државни суд треба одмах да га ослободи оптужнице и нареди ослобађање.

Да би се схватила суштина уздржаности, сликовито ћемо се вратити на пример хапшења човека који је држао прокомунистички говор. Променом околности ситуације, претпоставимо да лице није ухапшено, већ да му полицајац прети како ће га стрпати у затвор сваки пут када држи говор. Зависно од природе претње, говорник може да га тужи федералном суду, који би донео налог којим се полицајцу наређује да престане с претњама. Разлика између ове ситуације и првобитне (у којој је тужени ухапшен), је у томе што је тужени онај коме су претње упућене, али нема правно средство за одбрану свог грађанског права, по начелима федералног Устава пред државним судом. Зато има право да поднесе захтев федералном суду који доноси налог којим се наређује престанак кршења његових основних уставних слобода. То је чињеница, чак и када је тужени сматрао да има могућност избора да захтева овакав налог од државног суда.

Ово добровољно ограничење у употреби овлашћења је врло карактеристично за федералне судове САД. Понекад је основа овог принципа у дуго одржаним принципима, а понекад (код мишљења која критикују тип ограничења на примеру доктрине уздржаности), из простог разлога да се избегну контроверзни и тешки судски спорови. Међутим, могуће је да је ово ограничење из разлога инстинктивне, трајне самоодбране федералног правосуђа. Ово ограничење је неопходно, јер се федерални судови налазе у изразито парадоксној позицији.

С једне стране, федерално правосуђе и посебно Врховни суд, имају велику правну моћ, овлашћења за поништај, проглашавање неуставним аката донесених од стране Конгреса, државних правосудних органа, као и извршне пресуде државног председника или гувернера. С друге стране, правосуђе је само огранак власти који није демократски изабран, зависан је од Конгреса за висину оперативних средстава и од председника за принудно извршење одлука. У том погледу, овлашћења федералних судова су мала. Мада федералне судије нису изабране и не зависе директно од подршке народа, не могу супротстављати велики број бирачких група и обезбедити сталну подршку друга два огранка власти.

Слично као и у многим другим ситуацијама, постоји несагласност између идеје о поштовању овлашћења државног система судства и потребе за верним одржавањем функција ради којих су федерални судови установљени према Уставу. Ови сукоби резултирају свакодневним променама у врстама судских одлука, а понекад и озакоњењем. Професори права су активно укључени у тај процес, састављањем чланака и књига којима означавају правац развоја права у будућности.

IX. HABEAS CORPUS

Изнешени принципи судског федерализма условљавају да спор који може бити изнешен пред државни или федерални суд, остаје у његовој надлежности до окончања. Уколико је првостепени поступак одржан пред државним судом, али се спор може пренети на Врховни суд, онда све врсте жалби пред првостепеним судом морају бити исцрпљене.

Писмено habeas corpus је важан изузетак од овог правила. Теорија правну природу овог писмена објашњава као правно средство управљено против илегалног и арбитражног лишења слобода (обично у затвору, болници за ментално здравље или армији). Из разлога што је писмено, као правно средство, управљено против лишења слободе, а не као жалба на првостепену одлуку, у *правно-техничком смислу*, оно не поништава првостепену одлуку.

Сагледавањем стварности, уочава се следеће: претпоставимо да је лице у поступку пред државним судом осуђено због убиства. Подноси жалбу на пресуду државном Врховном суду, који је одбија. Годину дана касније, у току издржавања казне, нађе новог адвоката. Нови адвокат, преслушавањем оригиналних трака са суђења, установљава да су неки делови доказног поступка изведени у супротности са IV амандманом Устава САД.

Подноси писмено habeas corpus Окружном суду САД, за подручје где осуђеник издржава казну. Овај суд има овлашћења да ослободи затвореника, уколико федерални суд установи да су повређена уставна права осуђеног у првостепеном поступку пред државним судом. Ово *практично* значи да један федерални судија има овлашћења за поништај одлуке донешене од стране седам судија Државног Врховног суда.

Очигледно да ова врста процедуре може да повреди понос државних судова и један је од најспорнијих аката између државних и федералних судова. Иако је право на habeas corpus гарантовано федералним Уставом, Конгрес има овлашћење за дефинисање услова под којима ће бити дозвољено. Велики број федералних судија, когресмена и правних школа сматра да би требало увести још процесних ограничења. Председник Буш је предложио Конгресу доношење закона са одразом на сужавање коришћења могућности права на *habeas corpus*.

ЗАКЉУЧАК

Одржавам наставу у области федералног судства и њихове надлежности. Однос између федералних и државних судова је једна од интелектуално најинтересантнијих и најсложенијих области права. Сматрам да би било нереално очекивати да амерички систем надлежности федералних судова пружа било какво решење за несрећну ситуацију у данашњој Југославији. Без обзира на то, мислим да сам успео да изнесем разлоге сврсисходности, због којих је студија о систему федералних судова интересантна тема разговора о процесу наставе и подучавања.

Предео и обрдио
Петар Крчмар

James M. Klebba,
Professor of the School of Law, University of Loyola, New Orleans, LA, USA

JUDICIAL FEDERALISM IN THE UNITED STATES

Summary

The author's study with the federal courts and federal jurisdiction. The relationship between the federal and state court system is one of the most intellectually interesting and presumptuous of him to say that the American system of judicial federalism provides any answers to the unfortunate situation which Yugoslavia find itself in today. However, he hopes that he had succeeded in stating some of system to be such an interesting topic for teaching and scholarship.

The development of the US federal jurisdiction dates from the civil war and US Constitution, which limit the state's sovereignty to the federal government. The legal remedies for the delegation and control of the state's judicial system are known as Right of Removal and the US Supreme Court review of the state court decision acts. In view of residual jurisdiction of the state courts, except the exclusive federal jurisdiction, it is clear that the citizens own their sovereign rights and liabilities in their states, besides the questions of federal significance, which they accomplish at the federal levels. However, the federal jurisdiction has Congressional limitations and alternative authority for the Diversity of citizenship, so that all relevant facts have to be included in the court's decision.

Key words: *Sovereignty. – Secession. – Habeas corpus.*

prof. James M. Klebba,
faculté de droit Université Loyola, New Orleans, L.A., Etats-Unis

LE FÉDÉRALISME DES TRIBUNAUX AUX ETATS-UNIS

Résumé

La présente étude traite des tribunaux fédéraux et de leurs compétences. Le rapport entre les tribunaux fédéraux et les tribunaux d'Etat est un des domaines intellectuellement les plus intéressants et les plus complexes du droit. L'auteur considère qu'il serait irréaliste de s'attendre à ce que le système américain de justice fédérale fournisse quelque réponse que ce soit à la situation malheureuse des tribunaux dans l'actuelle Yougoslavie. Il considère qu'en dépit de ce fait, il est parvenu à exposer les raisons pour lesquelles le système des tribunaux fédéraux est un thème intéressant pour le débat dans le processus de l'enseignement. L'évolution de la justice fédérale aux Etats-Unis date de l'époque de la guerre civile et de la promulgation de la Constitution des Etats-Unis qui limite le souveraineté par rapport au pouvoir fédéral. Les moyens juridiques de la délégation et du contrôle du système des tribunaux d'Etat sont le droit du transfert de la compétence et la révision de la décision des tribunaux d'Etat par le Tribunal suprême des Etats-Unis. En ce qui concerne la compétence locale générale des tribunaux d'Etat, sauf dans les cas d'une compétence exclusive des tribunaux fédéraux, il est évident que ce sont les citoyens qui sont les détenteurs des droits et obligations souveraines dans leurs unités fédérées, sauf pour ce qui est de questions d'une importance fédérale, qu'ils réalisent au niveau fédéral. Cependant, la compétence des tribunaux fédéraux a des limitations de Congrès et un plein pouvoir facultatif sur le plan de la collision des nationalités, de sorte que toutes ces circonstances doivent être importantes pour la prise des décisions des tribunaux.

Mots clé: *Souveraineté d'Etat. – Habeas corpus.*